

اعتماد به دستگاه‌های اجرایی و عوامل مؤثر بر آن

محمد عباس زاده*، استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه تبریز

محمد باقر علیزاده اقدم، استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه تبریز

رضا اسلامی، کارشناس ارشد جامعه‌شناسی

چکیده

مفهوم اعتماد اجتماعی از مفاهیم کلیدی جامعه‌شناسی و یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و زمینه ساز همکاری میان اعضای جامعه است؛ طوری که صاحب‌نظران متعددی از جمله لوهمان و آلپورت اعتماد را عاملی برای افزایش کنش و ارتباطات اجتماعی دانسته‌اند. بر این اساس، در پژوهش حاضر، توجه اصلی پژوهش به متغیرهای اجتماعی مؤثر بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی از نظر دانشجویان کارشناسی بوده است. روش تحقیق پیمایشی است، جامعه آماری این پژوهش، دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد تبریز در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ هستند که تعداد کل این دانشجویان بر اساس مرکز آمار دانشگاه ۱۸۷۴۳ نفر بوده که از این تعداد، ۴۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای به عنوان نمونه نهایی انتخاب شده‌اند. پس از جمع‌آوری داده‌ها، جهت آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های آپی‌رسون، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزارهای SPSS و LISREL اقدام شده است. بر اساس نتایج تحقیق، میانگین اعتماد به دستگاه‌های اجرایی در بین دانشجویان در حد متوسط به بالاست. نتایج تحلیل مسیر انجام یافته نشان می‌دهد که توان متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر وابسته ۱۴ درصد بوده و در این میان متغیر کنترل اجتماعی بالاترین تأثیر و متغیر امنیت شغلی کمترین تأثیر را بر روی اعتماد به دستگاه‌های اجرایی داشته و متغیر امنیت اجتماعی از مدل خارج شده است.

واژه‌های کلیدی: اعتماد نهادی، آنومی، کنترل اجتماعی، امنیت شغلی، امنیت جانی، دانشجویان.

۱- مقدمه

یکی از اساسی‌ترین مسائلی که جوامع امروزی با آن مواجهند اعتماد اجتماعی است؛ به طوری که بشر امروزی بدون اعتماد اجتماعی تا حد زیادی قادر به حیات اجتماعی نیست. بنابراین در بستر تعاملات و کنش‌های گروهی، اعتماد به منزله مکانیسمی اجتماعی با کارکردهای متعدد اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و روانشناختی، نقش مهمی را در این زمینه ایفا می‌کند. در واقع زندگی انسان، بدون احساس اعتماد اجتماعی و اعتماد به سازمان‌های پیرامون خود، تحمل‌ناپذیر خواهد بود. این امر ممکن است، باعث از هم پاشیدگی فرد و نابودی وی شود. اعتماد، رشد انسان و شکوفایی استعدادها و توانایی‌های او را تسهیل می‌کند و رابطه او با دیگران و جهان را به رابطه‌ای خلاق و شکوفا تبدیل می‌سازد تا فرد بتواند آرامش، امنیت و آزادی و استقلال را در کنار دیگران و با دیگران تجربه کند (پاتنام^۱، ۱۹۹۳: ۸). همان طوری که گفته شد، رشد اعتماد اجتماعی در افراد باعث احساس امنیت، آزادی و استقلال در هر یک از طرفین درگیر در تعاملات اجتماعی می‌گردد. پس اعتماد، زمانی شکل می‌گیرد که افراد، درباره زندگی و بقای خویش، یعنی آینده و جهان پیرامون شان، امید و اطمینان داشته باشند و بالعکس هر آنچه که زندگی و بقای افراد رابه خطر اندازد و یا تمامیت وجود مستقل آن‌ها را تهدید کند، اعتماد شان را سلب خواهد کرد.

اعتماد شالوده زندگی و بی‌اعتمادی سرچشمه بسیاری از گرفتاری‌ها و نابسامانی‌ها است. بی‌ثباتی

سیاسی، نارضایتی عمومی، رواج دروغ و نادرستی و در کل عدم رعایت اخلاق در جامعه ناشی از بی‌اعتمادی است. اگر مردم به ورطه دورویی و چند شخصیتی شدن سوق می‌یابند، به خاطر این است که اعتقاد و اعتماد عمومی تنزل یافته، و آن‌ها دچار سرخوردگی از مقوله اعتماد گشته و مبادرت به انجام چنین اعمالی می‌نمایند (امیرکافی، ۱۳۷۳: ۲).

از سطح فرد (خانواده) تا سطح کلان (جامعه) و حتی ساحت‌هایی فراتر از آن (جهانی)، اعتماد اجتماعی پدیده‌ای است که تسهیل‌کننده روابط اجتماعی است. اعتماد را می‌توان احساسی تلقی کرد که فرد یا افرادی در باره چیزی دارند؛ البته آن چیزی که تأیید شده است. اعتماد در واقع یک نگرش مثبت به فرد یا امری خارجی است و مبین میزان ارزیابی، از پدیده‌ای است که با آن مواجهیم. اعتماد دارای ابعاد مختلف است و باید آن را یک مقوله اجتماعی تلقی کرد که در جریان فرایند جامعه‌پذیری آموخته می‌شود (عباس زاده، ۱۳۸۳: ۲۶۹). یکی از ابعاد اعتماد که در تحقیق حاضر به آن پرداخت شده است، اعتماد به دستگاه‌های اجرایی است. دستگاه‌های اجرایی و کلیه سازمان‌های شهری، کارکرد مرتفع کردن نیازهای جامعه شهری را بر عهده دارند. اگر آن‌ها در انجام وظایف خود کوتاهی یا سستی نمایند، طبیعی است که از حمایت و اعتماد مردم برخوردار نخواهند بود. زوکر^۲ اعتماد به دستگاه‌های اجرایی را پیش شرط مهم توسعه سیستم‌های اقتصادی پیچیده توصیف می‌کند.

2. zuker

1. Putnam

۲- چارچوب نظری تحقیق

اعتماد در متن کنش‌های انسانی نمود پیدا می‌کند، بخصوص در آن دسته از کنش‌ها که جهت‌گیری معطوف به آینده دارد و آن نوعی رابطه کیفی است که به تعبیر کلمن «قدرت عمل کردن را تسهیل می‌کند». اعتماد، تسهیل‌کننده مبادلات در فضای اجتماعی است که هزینه مذاکرات و مبادلات اجتماعی را به حداقل می‌رساند و برای حل مسائل مربوط به نظم اجتماعی نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. به تعبیری، مفاهیم مربوط به اعتماد به طور بالقوه روابط اجتماعی را توصیف می‌نماید که در بردارنده تمایزات افقی بین حوزه‌های مربوط به فضای عمومی و شخصی است (از کیا و غفاری، ۱۳۸۰: ۷).

در جوامعی که اعتماد بالایی وجود دارد، مسئولیت‌پذیری بیشتری در سطوح پایین جامعه دیده می‌شود. در جوامعی که اعتماد کمتری وجود دارد، به نوعی فرار از مسئولیت بیشتر دیده می‌شود (اردن^۲، ۲۰۰۹: ۲۱۸۰).

طبق دیدگاه جانسون^۳، اعتماد نهادی^۴ (اعتماد به دستگاه‌های اجرایی)، فرآیندهای شبکه اجتماعی و اقتصادی را تسهیل می‌کند، چون اعتماد ساختار مهمی در مدل کنش متقابل است (بات، ۲۰۰۸: ۴۸۸). به نظر وی، برای ایجاد ارتباط اجتماعی شخص باید بتواند فضایی آکنده از اعتماد را ایجاد کند که در نتیجه، ترس‌های خود و دیگری را از طرد شدن کاهش داده، امید به پذیرش، حمایت و تأیید را ارتقا بخشد. طبق دیدگاه وی، اعتماد، یک خصیصه شخصیتی ثابت و تغییرناپذیر نیست؛

اعتماد به دستگاه‌های اجرایی با ساختارهای رسمی اجتماعی که فراتر از معامه معین و الگوهای مبادله مخصوص تعمیم می‌یابد، پیوند می‌خورد (بات^۱، ۲۰۰۸: ۴۸۸).

بنابراین، همانطور که گفته شد، اعتماد به دستگاه‌های اجرایی به عنوان یک مقوله اجتماعی، از مسائل اساسی بوده و نمود آن در تمامی سطوح جامعه متبلور است: یک دولت برای اجرای برنامه‌های اصلاحی، یک کارفرما برای بالا بردن تولید محصولاتش، یک سرپرست اداره برای موفقیت در کارش، یک پزشک برای معالجه بیمارش و یک استاد برای افزایش کارایی آموزش‌اش نیازمند جلب اعتماد کسانی هستند که تحت نظارت آن‌ها به فعالیت می‌پردازند و موفقیت آن‌ها در گرو جلب اعتماد زیردستانشان است.

اگر چه اعتماد به دستگاه‌های اجرایی، تمامی زوایا و سطوح زندگی را تحت تأثیر قرار داده و به عنوان یکی از پدیده‌های اجتماعی مطرح است، اما خود نیز تحت تأثیر متقابل بسیاری از عوامل اجتماعی قرار می‌گیرد که از میان آنها می‌توان به نقش کنترل اجتماعی، آنومی اجتماعی و امنیت اجتماعی اشاره نمود. بنابراین سؤال اساسی این است که اولاً میزان اعتماد به دستگاه‌های اجرایی در بین دانشجویان مورد بررسی در چه حدی است؟ و ثانیاً کدام عامل یا عوامل بررسی شده بالاترین تأثیر را در این زمینه دارند؟

2. Erden
3. Johnston
4. Constitutional Trust

1. Batt.

آیزنشتاد^۷، کلمن^۸، پاتنام^۹، هاردین^{۱۰}، گیدنز^{۱۱}، فوکویاما^{۱۲} فوکویاما^{۱۲} و سلیگمن^{۱۳} از اندیشمندانی هستند که در دو دهه اخیر توجه ویژه‌ای به مبحث اعتماد اجتماعی داشته‌اند (زتومکا، ۱۳۸۴: ۱۲-۶).

اینگلهارت^{۱۴} (۱۹۹۹: ۸۸) معتقد است، سطوح نسبتاً پایین اعتماد موجب می‌شود که شخص، به احتمال زیاد، ساختار موجود را نپذیرفته و دچار حالت آنومی یا بیگانگی اجتماعی بشود. رضایت از زندگی، حمایت از نظم اجتماعی موجود و اعتماد به یکدیگر وابسته بوده، که نشانه‌های نگرش مثبت را نسبت به جهانی که شخص در آن زندگی می‌کند، تشکیل می‌دهند جالب‌تر از همه، این واقعیت است که به نظر می‌رسد این نشانگان با بقای نهادهای اجتماعی و با سطوح اقتصادی یک کشور در ارتباط نزدیکند و کشورهای توسعه یافته از لحاظ اعتماد به یکدیگر در سطوح بسیار بالایی قرار دارند.

به عقیده پکستون^{۱۵} عوامل زیادی بر اعتماد اجتماعی تأثیر دارند. هر کدام از ویژگی‌های شخصی افراد و خصیصه‌های شخصیتی^{۱۶}، مخصوصاً جهت‌گیری‌های اخلاقی^{۱۷} افراد در اوایل دوران زندگی بر امر اعتماد تأثیر می‌گذارند (روبل و وسیز^{۱۸}، ۲۰۰۷: ۲).

بلکه اعتماد اجتماعی، جنبه‌ای از روابط اجتماعی است که مدام در حال تغییر و پویایی است و این اعمال اجتماعی افراد است که سطح اعتماد را در روابط اجتماعی آن‌ها افزایش یا کاهش می‌دهد. همچنین، اعمال اجتماعی آن‌ها در ایجاد و حفظ اعتماد، در روابط دو سویه و کنش‌های هر دو طرف از اهمیت زیادی برخوردار است (جانستون، ۱۹۹۳: ۶۶).

پیتر زتومکا^۱ معتقد است توجه به اعتماد اجتماعی ایده جدیدی نیست، بلکه جریان فکری چندین قرنی است. به نظر او برخورداری جامعه جدید از ویژگیهای منحصر به فردی چون آینده‌گرایی، شدت وابستگی متقابل، گستردگی و تنوع جوامع، تزايد نقش‌ها و تمایز اجتماعی، بسط نظام انتخاب، پیچیدگی نهادها و افزایش ابهام، ناشناختگی و تقویت گمنامی و غریبه بودن نسبت به محیط اجتماعی، توجه به اعتماد اجتماعی و نقش آن در حیات اجتماعی را واقعیتی جدی نموده است. علاوه بر این، به نظر زتومکا در حوزه علوم اجتماعی شاهد رشد نوعی جهت‌گیری فرهنگ گرایانه^۲ هستیم که در خود نوعی چرخش از مفاهیم سخت^۳ به مفاهیم نرم^۴ را دارد. چنین چرخشی زمینه توجه عمیق‌تر به مفاهیم اعتماد را به دنبال داشته است. به نظر او، در طی دو دهه گذشته شاهد موج جدیدی از مباحث مربوط به اعتماد در مفاهیم علوم اجتماعی؛ بویژه جامعه‌شناسی هستیم. لوهمان^۵، باربر^۶،

7. Eisenstadt
8. Coleman
9. Putnam
10. Hardin
11. Giddens
12. Fukuyama
13. Seligman
14. Ronald Inglehart
15. Paxton
16. Personality traits
17. Moral orientations
18. Rubal & Voces

1. Pieter sztopka
2. Culturalistic orientation
3. Hard
4. Soft
5. uhmman
6. arber

و باعث می‌شود اعتماد از یک نسل به نسل دیگر انتقال یابد (اردن، ۲۰۰۹: ۲۱۸۰).

هاردین^۴ نیز بر روی نقش اصلی نهادها که به عنوان ایجاد کننده اعتماد اجتماعی هستند تأکید دارد (روبل و وسیز، ۲۰۰۷: ۲). به نظر او، نهادی کردن حکومت و اجرای سیاست‌های آن بایستی بتواند به سطح بالاتری از اعتماد در جامعه بیانجامد (زتومکا، ۱۳۸۴: ۱۶۲).

به نظر فوکویاما، از یک طرف، بی‌اعتمادی باعث فرسایش سرمایه اجتماعی گردیده و به انزوا، ذره ای شدن، گسسته شدن پیوندها و از بین رفتن شبکه روابط بین فردی می‌انجامد. از طرف دیگر، بی‌اعتمادی با تحریک و برانگیختن افراد در جهت جستجو برای یافتن جانشین‌ها اغلب با پذیرش هویت‌های غیرقانونی (در باندهای بزهکاری، خرده فرهنگهای منحرف و نظایر آن) خود را از حالت فردیت خارج کرده و او را از خود بیگانه می‌سازد (زتومکا، ۱۳۸۴: ۱۲۲). فوکویاما (۲۰۰۰)، سرمایه اجتماعی را بصورت مجموعه ارزشها و یا هنجارهای غیر رسمی ذکر شده تعریف می‌کند که بین اعضای گروهی مشترک است و به آنها امکان می‌دهد تا با همدیگر مشارکت کنند. تعاریف سرمایه اجتماعی، بطور اجتناب ناپذیری بر این نتیجه منتهی می‌شود که شرایط اساسی برای وجود داشتن سرمایه اجتماعی همان وجود اعتماد اجتماعی، هنجارهای اجتماعی و انسجام اجتماعی است بنابراین به نظر می‌رسد؛ سرمایه اجتماعی شامل اعتماد نیز هست و اعتماد می‌تواند بصورت انتظار متقابلی تعریف شود که در آن هیچ یک از طرفین دخیل در معامله، از

به اعتقاد گیدنز^۱، اعتماد به شیرازه زمان و مکان مربوط می‌شود؛ زیرا اعتماد یعنی ضمان و تعهد دادن به شخص، گروه یا نظام در طول زمان آینده. اندیشه اعتماد نیز اندیشه‌ای مدرن است. از نظر گیدنز، اعتماد با انتظارات محاسبه شده سر و کار دارد و بیشتر با امنیت^۲ ارتباط دارد. دارد. در مناسبات شخصی نیز همین طور است. اعتماد باید دو طرفه باشد تا مؤثر واقع شود و در قبال رخدادهای محتمل الوقوع آینده آسایش خاطر عرضه کند. به این دلیل است که گیدنز اعتماد را با اندیشه آسایش خاطر اولیه^۳ در شخصیت نیز مربوط می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۰: ۱۸۷-۱۷۵). بنا به تعریف وی، علت اینکه ما اغلب در فعالیت‌های جاری خود کمتر از آنچه واقعاً هستیم؛ احساس ضعف و ناتوانی می‌کنیم، به دلیل عدم وجود اعتماد بنیادین و عدم وجود اعتماد اجتماعی است. گیدنز، جوّ دارای اعتماد را با اصطلاح «پبله حفاظتی» می‌آورد که در حقیقت، نوعی پوشش اطمینان بخش است که به حفظ و تداوم محیط پیرامونی ما کمک می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۳: ۱۸۱).

مطالعات انجام شده درباره اعتماد بیانگر این مطلب است که اعتماد بر مبنای دانش و تجربه است. به طور کلی اعتماد فرایندی دانشی را مورد ملاحظه قرار می‌دهد. اعتماد در مراحل اولیه با اجتماعی شدن تحقق می‌یابد. اگر اعتمادی که در مراحل بعدی به وجود می‌آید، هم‌تراز با اعتمادی که در مراحل اولیه وجود داشت، باشد، اعتماد قوی و مستحکم می‌شود و ثبات اجتماعی افزایش می‌یابد

1. A. Giddens
2. Security
3. Security basic

4. Russel Hardin

وضعیتی در یک جامعه اطلاق می‌شود که در آن هنجارهای اجتماعی نفوذ خود را بر فرد از دست بدهند. در چنین شرایطی، افراد دیگر برای اقتدار اخلاقی جامعه احترام قائل نیستند و تأثیر آن بر آنها ناچیز است. بنابراین، احساس تشویق، سردرگمی و فقدان راهنمای اخلاقی به افراد دست می‌دهد. به این ترتیب، وضعیت آنومی^۷ باعث افزایش رفتار انحرافی می‌گردد (سراج زاده و فیضی، ۱۳۸۶: ۸۶).

دور کیم معتقد است که در شرایط اجتماعی مستحکم و پایدار، آرزوهای انسان‌ها از طریق هنجارها تنظیم و محدود شده است. با از هم پاشیدگی هنجارها (و لذا از بین رفتن کنترل آرزوها)، آنومی یا یک وضعیت آرزوهای بی حد و حصر^۷ به وجود می‌آید. از آنجا که این آرزوهای بی حد طبعاً نمی‌توانند ارضاء و اشباع شوند، در نتیجه یک وضعیت نارضایتی اجتماعی دائمی پدید می‌آید. سپس این نارضایتی، در جریان‌های اقدامات اجتماعی منفی (نظیر: خودکشی، اقدامات جنائی، طلاق و غیره) ظاهر می‌گردند (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۱۸). از نظر رابرت مرتن^۸ آنومی یک در هم شکستگی ساختار فرهنگی است. این وضعیت وقتی پیش می‌آید که بین اهداف و هنجارهای فرهنگی (نیازها و ارزشهای اجتماعی) و امکانات موجود در بستر هر قشر اجتماعی، تفاوت فاحش وجود داشته باشد. در یک جامعه پایدار یک تعادل بین اهداف اجتماعی - فرهنگی و راه‌های پذیرفته شده؛ از سوی عامه مردم برای دستیابی به آنها وجود

آسیب‌پذیری دیگران سود نمی‌برند. بعلاوه، افراد قابل اعتماد کسانی هستند که به تعهدات خود عمل می‌کنند و اینگونه اعتماد در زمانی که نمی‌توان روابط را به‌طور کامل و رسمی با قراردادها محدود شوند، بسیار با ارزش‌اند. جامعه‌ای با اعضای قابل اعتماد به افراد امکان می‌دهد تا از نظر سرمایه اجتماعی قوی شوند (پاپنیس و بومیلیوتو^۱، ۲۰۰۷: ۱).

به نظر پاتنام^۲ اعتماد از مؤلفه‌های مهم و حیاتی سرمایه اجتماعی است. پاتنام، سرمایه اجتماعی را به عنوان شبکه‌هایی از انجمن‌های ارادی و خودجوش معرفی می‌کند که به وسیله اعتماد، گسترش یافته‌اند. پاتنام بر این نکته تأکید می‌کند که، بدون اعتماد اغلب فعالیت‌های اصلی زندگی روزمره غیرممکن می‌شود. وی در کتاب «بولینگ یک نفره»^۳ بیان می‌کند، صداقت و اعتماد، اختلافات زندگی اجتماعی را حل می‌کند. عامل اعتماد با روش‌های متداول و عرفی در بسیاری از فرآیندهای اجتماعی وارد شده است (کازمپور^۴، ۲۰۰۶: ۲). همچنین بر اساس دیدگاه میلر^۵ می‌توان گفت، اعتماد نهادی در رابطه بین دولت و شهروندان جایگاه بالایی دارد (تورگلر^۶، ۲۰۰۸: ۴).

در بین عوامل تأثیرگذار بر اعتماد نهادی که در تحقیق حاضر به آن پرداخت شده است، متغیر آنومی اجتماعی است آنومی اجتماعی از نظر دور کیم، به

1. Papanis & Boumeliotou
2. Robert putnam
3. Bowling Alone
4. Kazemipur
5. Miller
6. Torgler

7. Unlimited Aspirations

8. Robert Merton

بسیار بغرنج است که عواقب حاصل از آن، جبران‌ناپذیر خواهد بود (هاردین، ۱۹۹۷: ۲۰).

طبق نظریات کنترل، انحراف زمانی به وجود می‌آید که کنترل‌های اجتماعی تضعیف شده و شکسته می‌شوند، زمانی که کنترل قوی است، انحراف روی نمی‌دهد (رید^۱، ۲۰۰۰: ۱۶۲). تئوری‌های کنترل مدعی‌اند که همه مردم پتانسیل کجروی را دارند، مگر این که دیگران آنها را در جهت ترک آن هدایت کنند. به علاوه در تبیین‌های کنترل ادعا می‌شود که برخی افراد هیچ‌گاه با دیگرانی که قادرند؛ این نقش مهم را در زمینه کنترل رفتار آنان ایفا نمایند پیوندی برقرار نمی‌کنند و لذا کنترل‌های لازم برای مهار رفتارهای ضد اجتماعی را در خود درونی نمی‌سازند.

به نظر نای^۲، نظریه کنترل اجتماعی، تبیین رفتارهای انحرافی را با این پیش‌فرض آغاز می‌کند که انگیزه رفتارهای کجروانه، بخشی از ماهیت انسان است. به بیان دیگر، انسان به طور ذاتی کجرو است و اگر امیال و آرزوهایش محدود نشود، به طور طبیعی ممکن است به انحراف کشیده شود. نای معتقد است که مهم‌ترین عامل رفتار بزهکارانه، ناکافی بودن کنترل اجتماعی است (رئسی، ۱۳۸۲: ۱۴۱).

هیرشی^۳ از جمله نظریه پردازانی است که هم کنترل بیرونی و هم کنترل درونی را مورد توجه قرار می‌دهد. هیرشی با الهام از دورکیم، معتقد است که رفتار انحرافی نتیجه ضعف پیوندهای فرد با جامعه عادی است (سراج

دارد. آنومی وقتی شروع می‌شود که این رابطه متعادل، بهم بخورد (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۲۱). با ضعیف شدن همبستگی جمعی و آزاد شدن فرد از سلطه آن زمینه‌هایی دیگری شکل می‌گیرند که امکان کجرفتاری را پدید می‌آورد. بنابراین با افزایش ناهنجاری‌ها و بی‌سازمانی اجتماعی، بی‌اعتمادی؛ بخصوص بی‌اعتمادی به دستگاه‌های اجرایی در جامعه زیاد می‌شود و تبعات زیان‌بار آن در ساختارهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی جامعه منعکس می‌گردد.

یکی دیگر از عوامل مؤثر بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی، کنترل اجتماعی است. اکثراً جامعه‌شناسان معتقدند که کنترل اجتماعی به وسیله مخلوطی از تمکین، جبر و تعهد در برابر ارزشهای اجتماعی، تحقق می‌یابد. به عنوان مثال، «تالکوت پارسونز» (۱۹۵۱) کنترل اجتماعی را فراگردی تعریف کرده که به وسیله آن - از طریق وضع احکام - با رفتارهای منحرف مقابله می‌شود و ثبات اجتماعی حفظ می‌گردد (آبرکرامبی و دیگران؛ ۱۳۷۰: ۳۵۰). هاردین معتقد است، کنترل اجتماعی مشکل از هنجارها، قوانین و ... بوده که در مجموع حول یک محور اصلی؛ یعنی سرمایه‌های اجتماعی، گردآمده‌اند و این عامل به منزله متضمن و ضمانت اصلی در فرایند یک نظام ارتباطی است که در آن، اعتماد اجتماعی (اعتماد نهادی) بصورت واقعی وجود دارد و نبود و فرسایش سرمایه اجتماعی باعث از بین رفتن این شبکه روابط اجتماعی و در نتیجه، به وجود آمدن عدم احساس اعتماد اجتماعی می‌شود که از نتایج آن، کاهش همبستگی، وفاق، تعهد اجتماعی، افزایش آنومی و آسیب‌های اجتماعی

1. Reid
2. Nye, F
3. Hirshi, T

باعث فرسایش اعتماد و نتیجه آن افزایش آسیب‌های اجتماعی در جامعه است. بنابراین، زمانی که کنترل قوی است اعتماد اجتماعی به صورت پایدار وجود دارد و کجروی در جامعه کاهش می‌یابد.

عامل موثر دیگر بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی که در تحقیق حاضر به آن اشاره شده است، امنیت اجتماعی است. امنیت اجتماعی ناظر بر مبادلات اجتماعی و استفاده از آنها به مثابه فرصتی برای اطمینان بخشی و اعتماد سازی است. بر این اساس، امنیت اجتماعی جزء بنیادی زندگی امروزی است (کلاهیجان، ۱۳۸۴: ۱۴۲).

بوزان^۷ امنیت اجتماعی را به حفظ مجموعه ویژگی‌هایی ارجاع می‌دهد که بر مبنای آن، افراد خود را عضو یک گروه خاص اجتماعی تلقی نموده‌اند. به عبارتی دیگر، امنیت اجتماعی معطوف به جنبه‌هایی از زندگی شخص است که هویت او را تضمین کند (گروسی و میرزایی، ۱۳۸۶: ۲۹).

امنیت دارای ابعاد ذهنی، عینی و روانی است. امنیت از بعد ذهنی ارتباط مستقیم با ذهنیت و ادراک مردم و دولت از آسیب‌پذیری و تهدیدات امنیتی دارد. تعریف مفهومی امنیت شامل ابعاد و سطوح امنیت و تمایز آنها با یکدیگر می‌گردد. بدین ترتیب، امنیت شهروندان محصول و برآیند امنیت در مال، جان، فکر و عاطفه آنهاست و طبعاً هر چه توانایی و انسجام شخصیتی افراد در این چهار بعد بیشتر باشد، از امنیت و آسایش بیشتری برخوردار خواهند بود؛ لذا توانایی و انسجام شخصی شانس بقای

زاده و فیضی، ۱۳۸۶: ۸۷). در نظریه هیرشی چهار عنصر برای پیوند فرد با جامعه یا دیگران عادی دیده شده است. اول وابستگی^۱ یا تعلق خاطر که عبارت است از حساسیت و علاقه خود به دیگران (سیگل^۲، ۲۰۰۳: ۲۲۹). دومین عامل تعهد^۳ است؛ تعهد شامل میزان زمان، انرژی و تلاشی است که فرد در مسیر کنش‌های مرسوم صرف می‌کند. عامل سوم، مشارکت^۴ است؛ مشارکت بیانگر میزان درگیری و مشارکت فرد در نقش‌ها و فعالیت‌های اجتماعی است. عامل چهارم اعتقاد^۵ است؛ منظور میزان درونی کردن هنجارهای اجتماعی است.

رکلس^۶ معتقد است که پدیده کجروی را فشارهای اجتماعی کنترل می‌کند. بر همین اساس یکی از علل وجود کجروی در جامعه را کافی نبودن قدرت کنترل‌کننده‌های خارجی عنوان می‌کند و علاوه بر آن عنوان می‌کند که اگر جامعه‌ای از ویژگی‌های زیر برخوردار باشد در مهار جرم و کجروی موفق خواهد بود:

۱- جامعه از یکپارچگی برخوردار باشد؛ ۲- جامعه بتواند نقش‌های اجتماعی و محدودیت‌های اجتماعی را بخوبی تعریف کند؛ ۳- جامعه بتواند نظام تربیتی خانواده و نظارت خانواده بر فرزندان را تشویق و تبلیغ کند؛ ۴- دستاوردهای مثبت افراد را تقویت کند (تقوی، ۱۳۸۷: ۴۷). در نهایت، از آن جا که کنترل اجتماعی متشکل از هنجارها و قوانین است. ضعیف شدن کنترل اجتماعی

1. Attachment
2. Siegle.
3. Commitment
4. Involvement
5. belief
6. Walter, Reckless

7. Barry Buzan

آسیب شود، طبیعی است که در روابط افراد با همدیگر و با سازمان‌ها مشکلات عدیده‌ای پدید خواهد آمد.

۲-۲- مروری بر پیشینه تحقیق

نتایج تحقیق قدیمی (۱۳۸۴)، تحت عنوان «میزان اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن» نشان می‌دهد که بین میزان اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه قوی وجود دارد (قدیمی، ۱۳۸۴).

بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، عنوان تحقیقی است که توسط گروسی و میرزایی (۱۳۸۶) انجام شده است. نتایج تحقیق ایشان نشان می‌دهد که بین اعتماد اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد.

تحقیقی با عنوان «بررسی ابعاد اعتماد به پلیس در بین جوانان شیکاگو» جهت تعیین میزان اعتماد جوانان شیکاگویی به پلیس توسط جیمز فلکسون^۱ (۲۰۰۹) بررسی شده است. در این تحقیق، رابطه بین اعتماد جوانان و پلیس، گرایش‌ها، عقاید، تجارب، رفتارها و پیش‌زمینه‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته است. با تکیه بر نتایج تحقیق، اعتماد به پلیس یک مفهوم چند بعدی است و رابطه بین تجارب مختلف، اعتماد، شواهد منفی و نامتقارن بین پلیس و شهروندان مشاهده شده است.

«بررسی میزان مسئولیت‌پذیری و اعتماد به سازمان‌ها بر اساس برخی متغیرها»، عنوان تحقیقی است که توسط کورسون اقلی^۲ (۲۰۰۹) در شهر دنیزلی ترکیه به انجام

افراد را در مقابله با تهدیدات درون و برون شخصیتی آنان افزایش می‌دهد (خوش‌فر، ۱۳۸۴: ۲۷۱).

جامعه جدید، شهرنشینی گسترده و سایر عوامل متعدد، موجبات نارسایی و ابهام در حیات اجتماعی جوامع را سبب گردیده‌اند. به عبارتی حیات اجتماعی با مشکلات و ناهنجاری‌های متعدد اجتماعی مواجه است. بنابراین می‌توان گفت که آسیب‌ها، آفت‌ها و بحران‌ها، امنیت اجتماعی را با خطرات عدیده‌ای روبه‌رو کرده است به گونه‌ای که امنیت مالی افراد با افزایش دزدی‌ها، تنوع فنون و شیوه‌های سرقت، سارقان مسلح در بحران قرار دارد. از سوی دیگر، شهرنشینی خطرات جانی و مالی بسیاری را رقم زده است. انواع بیماری‌ها، تصادفات و صور گوناگون تجاوز به جان افراد، موجبات بروز نگرانی‌های بسیاری را در حیات اجتماعی فراهم ساخته است.

از سوی دیگر، در امر معاش و تأمین مایحتاج ضروری زندگی که معمولاً به واسطه داشتن یک شغل مطمئن به دست می‌آید، یک نیرو و پتانسیل حفظ امنیت فردی و اجتماعی نهفته است. رفاه همگانی، موجب ارتقاء سطح امنیت اجتماعی و بالعکس عدم تأمین رفاه اقتصادی، موجب بروز عدم امنیت در زندگی افراد یک جامعه خواهد شد. از نظر اغلب مردم، امنیت شغلی و امنیت اجتماعی دو مقوله مترادف هستند؛ سطح دستمزدها و هزینه‌های روزمره زندگی ایجاب می‌کند هر فردی دارای شغل مناسب باشد (کاشانی، ۱۳۸۴: ۱۳۵). بنابراین، اگر جامعه در ابعاد امنیت جانی، مالی، شغلی و عاطفی دچار

1. Flexon

2. Kursunoglu

- بین کنترل اجتماعی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی رابطه وجود دارد.

- بین امنیت شغلی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی رابطه وجود دارد.

- بین امنیت جانی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی رابطه وجود دارد.

- متغیرهای آنومی اجتماعی، کنترل اجتماعی، امنیت شغلی و امنیت جانی بر متغیر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی تأثیر دارند.

۴- چارچوب روش تحقیق

۴-۱- روش تحقیق

تحقیق حاضر به جهت نوع آن، پیمایشی بوده که می‌توان آن را جزء تحقیقات پهنانگر به حساب آورد. همچنین بر اساس معیار زمان مقطعی بوده است؛ به این نحو که تحقیق حاضر در سال ۱۳۸۸ به اجرا درآمده است. برای گردآوری داده‌ها، از پرسشنامه محقق ساخته به صورت بسته پاسخ (در قالب طیف لیکرت) و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای SPSS و LISREL استفاده شده است. همچنین در بخش تجزیه و تحلیل داده‌ها، برای توصیف متغیرهای کیفی به از درصد توزیع فراوانی، برای توصیف متغیرهای کمی از شاخص‌های مرکزی و پراکنندگی و برای آزمون فرضیه‌ها، از ضریب همبستگی I پیرسون، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر استفاده شده است.

رسیده است. هدف از این تحقیق، بررسی اعتماد به سازمان‌ها بر اساس برخی متغیرهای زمینه‌ای در بین معلمان است. نتایج نشان داد از نظر تجربه معلمان در میزان اعتماد به سازمان‌ها، تفاوت زیادی وجود دارد.

«تفہیم رابطه اجتماعی مسئولیت پذیری و اعتماد در سازمان‌ها»، عنوان تحقیقی است که توسط آمیر و داگلا^۱ (۲۰۰۴) در دانشگاه می‌سی‌سی‌پی انجام شده است. در این تحقیق، رابطه مسئولیت‌پذیری و اعتماد مورد بررسی قرار گرفت و برای انجام آن از مدل تئوری نقش مسئولیت‌پذیری استفاده گردید. نتایج نشان داد که میزان مسئولیت‌پذیری رابطه‌ای قوی با میزان اعتماد به سازمان‌ها دارد. در همین راستا، پژوهش‌های انجام شده توسط بودارو و کان در سال (۲۰۰۲) مشخص کرد که اعتماد به سازمان‌ها، مرتبط با عملکرد مدیران سازمانی در خصوص رعایت عدالت و مواردی نظیر آن است (کلانی و سالمون^۲، ۲۰۰۸).

آنچه از محتوای نتایج تحقیقات یاد شده بر می‌آید توجه به این نکته است که در رابطه با اعتماد مردم به سازمانها، نقش خود مدیران اجرایی در جلب اعتماد مردم به آنها اساسی و کلیدی است.

۳- فرضیه‌های تحقیق

- بین آنومی اجتماعی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی رابطه وجود دارد.

1. Ammeter & Dougla
2. Celani & Salamon.

است. همچنین واحد آماری این پژوهش دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد تبریز (فرد) است.

۳-۴- متغیرهای تحقیق

۳-۴-۱- اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

اعتماد به دستگاه‌های اجرایی به میزان اعتماد افراد به دستگاه‌های اجرایی مثل دانشگاه، پلیس، دادگاهها، بانک‌ها، شهرداری و سایر ادارات اشاره دارد. اعتماد به دستگاه‌های اجرایی با شاخص‌هایی چون اعتماد به راهنمایی و رانندگی، اعتماد به پلیس ۱۱۰، اعتماد به دادگستری، اعتماد به شهرداری، اعتماد به بانک‌های دولتی، اعتماد به مخابرات، اعتماد به اداره دارایی و اعتماد به بیمه مورد اندازه‌گیری قرار گرفته است.

۳-۴-۲- آنومی اجتماعی^۲

طبق نظر دور کیم جامعه بی‌هنجار (آنومیک)، جامعه‌ای است که در آن قواعد رفتار (هنجارها) شکسته شده و از کارافتاده اند (سیگل، ۲۰۰۳: ۱۹۲). نظر آبرکرامبی^۳، آنومی وضعیتی اجتماعی است که خصیصه بارز آن از هم پاشیدگی معیارهای حاکم بر روابط و تعاملات اجتماعی است. مفهوم آنومی شکاف موجود میان تفسیر عمل اجتماعی در سطح فردی را با تفسیر آن در سطح ساختار اجتماعی با پیوند میان آنها، پر می‌کند (شیانی و محمدی، ۱۳۸۶: ۱۴). و منظور مرتون از بی‌هنجاری، فقدان وسیله قانونی برای دسترسی به اهداف مشروع است (پوفر^۴، ۲۰۰۹: ۲۱۳).

۲-۴- جامعه آماری، حجم نمونه، روش نمونه‌گیری و واحد آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر، دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ هستند که تعداد آن‌ها بر اساس مرکز آمار دانشگاه ۱۸۷۴۳ نفر است از این تعداد ۹۷۶۲ نفر پسر و دختر ۸۹۱۶ نفر دختر بوده‌اند.

برای برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است (منصورفر، ۱۳۸۲: ۳۱۹).

$$n = \frac{Nt^2 pq}{Nd^2 + t^2 pq}$$

بنابراین حجم نمونه عبارت است از:

$p=5/$ وجود اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

$$n = \frac{18743(1/96)^2 (0/5 \times 0/5)}{18743(0/05)^2 + (1/96)^2 (0/5)(0/5)} = 376$$

$q=5/$ عدم وجود اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

برای جلوگیری از تأثیر پرسشنامه‌های گمشده و مخدوش بر روی نتایج تحقیق، نمونه آماری مورد نظر به تعداد ۴۰۰ نفر افزایش یافت. همچنین روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی^۱ بوده است، به طوری که ابتدا بر اساس نسبت کل دانشجویان هر دانشکده به کل دانشگاه، حجم نمونه اختصاصی به هر دانشکده را مشخص کرده، سپس بر اساس نسبت دانشجویان پسر و دختر به آن دانشکده، تعدادی رشته به صورت تصادفی از هر دانشکده انتخاب و نمونه‌گیری نهایی از دانشجویان رشته‌های مورد نظر به عمل آمده

2. Social anomie
3. Abercrombie
4. Puffer

1. Stratified Random Sampling

۴-۳-۴- امنیت اجتماعی^۲

تعاریف لغوی امنیت عبارت است از حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲). امنیت در این پژوهش از دو بعد بررسی می‌شود:

الف) امنیت جانی: تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیب‌هایی است که مانع ادامه حیات آنها می‌شود و شاخص‌های آن عبارتند از: تردد بدون هراس با ماشینهای مسافرکش شخصی در شهر، ترک خوابگاه در شب بدون هراس، تنها ماندن در خانه بدون هراس، قدم زدن در مسیرهای خلوت بدون ترس و امکان گرفتن کتاب از دوستان غیر خوابگاهی در طول ساعات شبانه روز بدون احساس ترس.

ب- امنیت شغلی: نگران تأمین شغل در آینده نبودن، شاخص‌های عبارت است از: اطمینان از به دست آوردن شغل در آینده، تحصیل بدون هراس از نداشتن شغل در آینده، اطمینان از ثبات شغلی در آینده، انتخاب رشته بر اساس علاقه و نیازهای بازار کار و امکان به دست آوردن شغل از طریق کار و کوشش.

۴-۴- اعتبار و پایایی ابزار پژوهش

در این پژوهش برای سنجش اعتبار، از اعتبار محتوا (پرسشنامه قبل از اجرا در اختیار چند نفر از اساتید همکار رشته جامعه‌شناسی قرار گرفته و مورد تأیید واقع

شاخص‌های سنجش آنومی عبارتند از: ۱- ناامیدی نسبت به آینده ۲- احساس بی‌قدرتی و بدبینی نسبت به امور روزانه و عادی ۳- نبود قاعده و قانون مشخص در زندگی ۴- احساس عدم هدفمندی در زندگی ۵- بیهوده تلقی کردن زندگی ۶- غیرقابل پیش بینی بودن آینده ۷- بیزاری از زندگی ۸- عدم پایبندی به اصول اخلاقی

۴-۳-۳- کنترل اجتماعی^۱

آلن بیرو کنترل اجتماعی را مجموع وسایل و شیوه‌هایی می‌داند که با استفاده از آنان یک گروه یا یک واحد اعضای خود را به پذیرش رفتارها، هنجارها، قواعدی در سلوک و حتی آداب و رسوم منطبق با آنچه گروه مطلق تلقی می‌کند، سوق می‌دهد (بیرو، ۱۳۶: ۳۴۸). به عبارتی، کنترل اجتماعی مکانیزم‌های فرهنگی و اجتماعی (رسمی و غیررسمی) که برای افزایش نظم، ثبات و قابلیت پیش‌بینی در زندگی اجتماعی هستند. بدون کنترل اجتماعی (ابزارهایی برای افزایش سازگاری با مقررات جامعه یا گروه) زندگی اجتماعی پرتلاطم حتی آشفته و بی‌نظم خواهد بود (نوربخش، ۱۳۸۱: ۲۴۱).

در تحقیق حاضر، مراد، انواع کنترل‌هایی است که از سوی دانشگاه و گروه‌ها اعمال می‌شود. شاخص‌های آن به این قرار است: ۱- کنترل دانشجویان در میزان دسترسی به فرصت‌های نامشروع ۲- میزان غیبت بیش از حد از کلاس ۳- عملکرد حراست دانشگاه ۴- نظارت و کنترل توسط والدین، همکلاسی‌ها، پلیس و دادگستری.

2. social security
3. Validity
4. Reliability

1. Social Control

شغلی) و متغیر وابسته اعتماد به دستگاه‌های اجرایی اجتماعی نشان می‌دهد، پایایی گویه‌ها در سطح عالی و مطلوب است. نتایج تحلیل پایایی سنجه‌های پرسشنامه در جدول شماره (۱) آمده است.

شده است) و برای تعیین پایایی سؤلهایی پرسشنامه از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده گردید. نتایج تحلیل پایایی انجام گرفته برای گویه‌های متغیرهای مستقل (آنومی اجتماعی، کنترل اجتماعی، امنیت جانی و امنیت

جدول شماره ۱- نتایج تحلیل پایایی سنجه‌های پرسشنامه

متغیرها	نوع متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	تعداد گویه
اعتماد به دستگاه‌های اجرایی	وابسته	۰/۸۳	۸
آنومی اجتماعی	مستقل	۰/۸۴	۱۱
کنترل اجتماعی	مستقل	۰/۷۵	۱۱
امنیت جانی	مستقل	۰/۷۰	۶
امنیت شغلی	مستقل	۰/۷۵	۵

۱۱۰»، «۷۰ درصد؛ اعتماد به پلیس راهنمایی و رانندگی»، «۷۲/۹ درصد؛ اعتماد به شهرداری»، «۳۹ درصد اعتماد به دارایی»، «۵۰/۶ درصد؛ اعتماد به مخابرات»، «۷۲/۴ درصد؛ اعتماد به بیمه»، «۶۷/۵ درصد (جدول شماره ۲). به عبارتی دقیق می‌توان گفت که میانگین اعتماد به دستگاه‌های اجرایی در بین دانشجویان ۳۱/۱۴ و میزان چولگی برابر با ۴۱- است (جدول شماره ۳) که نشان می‌دهد توزیع چوله به سمت چپ است؛ یعنی اعتماد در بین دانشجویان در حد متوسط به بالاست.

۵- یافته‌های تحقیق

۵-۱- یافته‌های توصیفی و استنباطی دو متغیره

۵-۱-۱- اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

برای سنجش اعتماد به دستگاه‌های اجرایی به عنوان متغیر وابسته، ۸ گویه در سطح اندازه‌گیری رتبه‌ای استفاده شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، درصد افرادی که گزینه‌های خیلی زیاد، زیاد و تا حدی زیاد را برای گویه‌های خودانتخاب کرده‌اند، به این شرح است: «اعتماد به بانک‌های دولتی»، «۸۰/۲ درصد؛ اعتماد به دادگستری»، «۵۲/۸ درصد؛ اعتماد به پلیس

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس گویه‌های مرتبط با متغیر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

گویه‌ها	گزینه‌ها	ن. فراوانی	ز. فراوانی	ن. درصد	ز. درصد	م. فراوانی	م. درصد	م. ن. فراوانی	م. ن. درصد
اعتماد به انهمایی و رانندگی	فراوانی	۷۱	۱۰۴	۱۰۵	۵۲	۲۹	۲۳	۰	۳۸۴
	درصد	۱۸/۵	۲۷/۱	۲۷/۳	۱۳/۵	۷/۶	۶	۰	۱۰۰
اعتماد به شهرداری	فراوانی	۱۷	۴۵	۸۸	۱۲۶	۶۰	۴۸	۰	۳۸۴
	درصد	۴/۴	۱۱/۷	۲۲/۹	۳۲/۸	۱۵/۶	۱۲/۵	۰	۱۰۰
اعتماد به اداره دارایی	فراوانی	۲۳	۵۴	۱۱۷	۱۰۹	۵۷	۲۴	۰	۳۸۴
	درصد	۶	۱۴/۱	۳۰/۵	۲۸/۴	۱۴/۸	۶/۳	۰	۱۰۰
اعتماد به مخابرات	فراوانی	۶۵	۱۱۴	۹۹	۵۸	۲۸	۲۰	۰	۳۸۴
	درصد	۱۶/۹	۲۹/۷	۲۵/۸	۱۵/۱	۷/۳	۵/۲	۰	۱۰۰
اعتماد به بیمه	فراوانی	۵۹	۱۴	۸۶	۷۷	۳۰	۱۷	۱	۳۸۴
	درصد	۱۵/۴	۲۹/۷	۲۲/۴	۲۰/۱	۷/۸	۴/۴	۳/۳	۱۰۰
اعتماد به بانک‌های دولتی	فراوانی	۵۹	۱۵۸	۹۱	۴۱	۲۴	۱۱	۰	۳۸۴
	درصد	۱۵/۴	۴۱/۱	۲۳/۷	۱۰/۷	۶/۳	۲/۹	۰	۱۰۰
اعتماد به دادگستری	فراوانی	۲۲	۹۰	۹۱	۷۷	۶۹	۳۵	۰	۳۸۴
	درصد	۵/۷	۲۳/۴	۲۳/۷	۲۰/۱	۱۸	۹/۱	۰	۱۰۰
اعتماد به پلیس ۱۱۰	فراوانی	۶۳	۱۱۵	۹۱	۵۲	۲۷	۳۶	۰	۳۸۴
	درصد	۱۶/۴	۲۹/۹	۲۳/۷	۱۳/۵	۷	۹/۴	۰	۱۰۰

جدول شماره ۳- آماره‌های پراکندگی مرتبط با میزان اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	دامنه تغییرات	مینیمم	ماکزیمم	مقدار متوسط
اعتماد به دستگاه‌های اجرایی	۳۱/۱۴	۷/۰۷	۴۶/۹۸	-۴/۱۶	۴۰	۸	۴۸	۲۸

۵-۱-۲- آنومی اجتماعی

برای سنجش میزان آنومی اجتماعی ۱۱ گویه طرح شده بود. بر اساس آماره‌های توصیفی (۴۱/۷ = میانگین و ۰/۲۶ = میزان چولگی) می‌توان گفت که احساس آنومی در بین دانشجویان در حد متوسط به بالا است. برای آزمون رابطه بین متغیرها (آنومی اجتماعی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی)، از آزمون I پیرسون استفاده گردیده

است. نتایج نشان داد که رابطه معکوس بین متغیرها به تأیید رسیده است. بر این اساس می‌توان گفت که هر چه میزان احساس آنومی اجتماعی بین دانشجویان بالا باشد، به همان اندازه از میزان اعتماد به دستگاه‌های اجرایی نیز کاسته می‌شود، عکس آن نیز صادق است (جدول شماره ۴).

جدول شماره ۴- آماره های توصیفی و استنباطی مرتبط با آنومی اجتماعی - اعتماد به دستگاه های اجرایی

آماره های پراگندگی مرتبط با آنومی اجتماعی																	
متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	سکوگی	دامنه تغییرات	مینیمم	ماکزیمم	مقدار متوسط									
آنومی اجتماعی	۴۱/۷	۱۰/۴	۱۰۸/۵	۰/۲۶	۵۱	۱۵	۶۶	۴۰/۵									
آزمون پیرسون: آنومی اجتماعی و اعتماد به دستگاه های اجرایی																	
									تعداد مشاهدات		۳۸۳						
									سطح معنی داری		۰/۰۰۰						
شدت همبستگی		-۰/۲۴															

۵-۱-۳- کنترل اجتماعی

اعتماد به دستگاه های اجرایی، از آزمون I پیرسون استفاده گردیده است. نتایج نشان داد که رابطه معنی داری بین متغیر مذکور با اعتماد به دستگاه های اجرایی وجود دارد (جدول شماره ۵). بنابرین، هرچه کنترل و نظارت در جامعه بیشتر باشد، به همان اندازه اعتماد به دستگاه های اجرایی بیشتر می شود.

برای سنجش میزان کنترل اجتماعی ۱۱ گویه طرح شده بود. بر اساس آماره های توصیفی (۳۹/۲ = میانگین و ۰/۴۴ = میزان چولگی) می توان گفت که از دیدگاه دانشجویان، میزان کنترل اجتماعی در جامعه نسبتاً پایین است. برای آزمون رابطه بین متغیرهای کنترل اجتماعی و

جدول شماره ۵- آماره های توصیفی و استنباطی مرتبط با کنترل اجتماعی - اعتماد به دستگاه های اجرایی

آماره های پراگندگی مرتبط با کنترل اجتماعی																	
متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	سکوگی	دامنه تغییرات	مینیمم	ماکزیمم	مقدار متوسط									
کنترل اجتماعی	۳۹/۲۸	۹/۳۱	۸۶/۸۲	-۰/۴۴	۴۸	۱۷	۶۵	۴۱									
آزمون پیرسون: کنترل اجتماعی و اعتماد به دستگاه های اجرایی																	
									تعداد مشاهدات		۳۸۳						
									سطح معنی داری		۰/۰۰۰						
شدت همبستگی		/۲۳۹															

۵-۱-۴- امنیت جانی

متغیرهای کنترل اجتماعی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی، از آزمون I پیرسون استفاده گردیده است. نتایج نشان داد که رابطه معنی‌داری بین متغیر مذکور با اعتماد به دستگاه‌های اجرایی، وجود ندارد (جدول شماره ۶).

برای سنجش امنیت جانی ۶ گویه طرح شده بود. بر اساس آماره‌های توصیفی (۲۲/۲۹ = میانگین و ۱۸۴- = میزان چولگی) می‌توان گفت که از دیدگاه دانشجویان، میزان امنیت جانی نسبتاً بالاست. برای آزمون رابطه بین

جدول شماره ۶- آماره‌های توصیفی و استنباطی مرتبط با امنیت جانی - اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

آماره‌های پراگندگی مرتبط با امنیت جانی																	
متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کجی	ضریب کورتوزی	ضریب اکتوزی	ضریب پیکوزی	مقدار									
امنیت جانی	۲۲/۲۹	۵/۵۷	۳۱/۰۷	-۱۸۴	۳۰	۶	۳۶	۲۱									
آزمون پیرسون: امنیت جانی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی																	
									تعداد مشاهدات		۳۸۳						
									سطح معنی‌داری		۰/۰۹۷						
شدت همبستگی		/۰۸۵															

۵-۱-۵- امنیت شغلی

گردید. نتایج حاصله نشان داد که فرضیه مذکور به تأیید رسیده و شدت همبستگی بین دو این متغیر ضعیف است (جدول شماره ۷)؛ یعنی هر چه میزان احساس امنیت شغلی در بین دانشجویان رو به فزونی گذارد، به همان اندازه اعتماد به دستگاه‌های اجرایی نیز افزایش پیدا می‌کند. عکس آن نیز صادق است.

برای سنجش متغیر مذکور، پنج گویه طرح شده بود. بر اساس نتایج حاصله می‌توان گفت که میانگین احساس امنیت شغلی در بین دانشجویان، ۱۳/۶۵ و میزان چولگی برابر با ۰/۰۶۳- است. نتایج مذکور نشان می‌دهد که میزان احساس امنیت شغلی در میان دانشجویان کمتر بوده است. همچنین برای آزمون دو متغیر مذکور از I پیرسون استفاده

جدول شماره ۷- آماره‌های توصیفی و استنباطی مرتبط با امنیت شغلی - اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

آماره‌های پراگندگی مرتبط با امنیت شغلی																	
متغیر	میانگین	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کجی	ضریب کورتوزی	ضریب اکتوزی	ضریب پیکوزی	مقدار									
امنیت شغلی	۱۳/۶۵	۴/۶۲	۲۱/۴	-۰/۰۶۳	۲۰	۴	۲۴	۱۴									
آزمون پیرسون: امنیت شغلی و اعتماد به دستگاه‌های اجرایی																	
									تعداد مشاهدات		۳۸۳						
									سطح معنی‌داری		۰/۰۰۰						
شدت همبستگی		/۲۵۷															

۵-۲- یافته‌های استنباطی چند متغیره

۵-۲-۱- تحلیل چند متغیره رگرسیونی

هدف از تحلیل رگرسیون، مشخص نمودن سهم و تأثیر متغیرهای عمده تحقیق در تبیین و پیش بینی تغییرات متغیر وابسته است. بر اساس نتایج حاصله که به روش رگرسیون همزمان، انجام یافته است، می‌توان گفت که متغیر وابسته (اعتماد به دستگاه‌های اجرایی) بیشتر متأثر از متغیر کنترل اجتماعی است. به عبارتی، در ایجاد اعتماد به دستگاه‌های اجرایی، متغیر مذکور بالاترین تأثیر و متغیر

امنیت شغلی کمترین تأثیر را داشته است. همچنین متغیر امنیت جانی از مدل خارج شده است. با رجوع به جدول تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، تأیید شده است و ضریب تبیین تصحیح شده حکایت از آن دارد که ۱۲ درصد تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل (سه متغیر آنومی اجتماعی، کنترل اجتماعی و امنیت شغلی، تبیین شده است) (جدول شماره ۸).

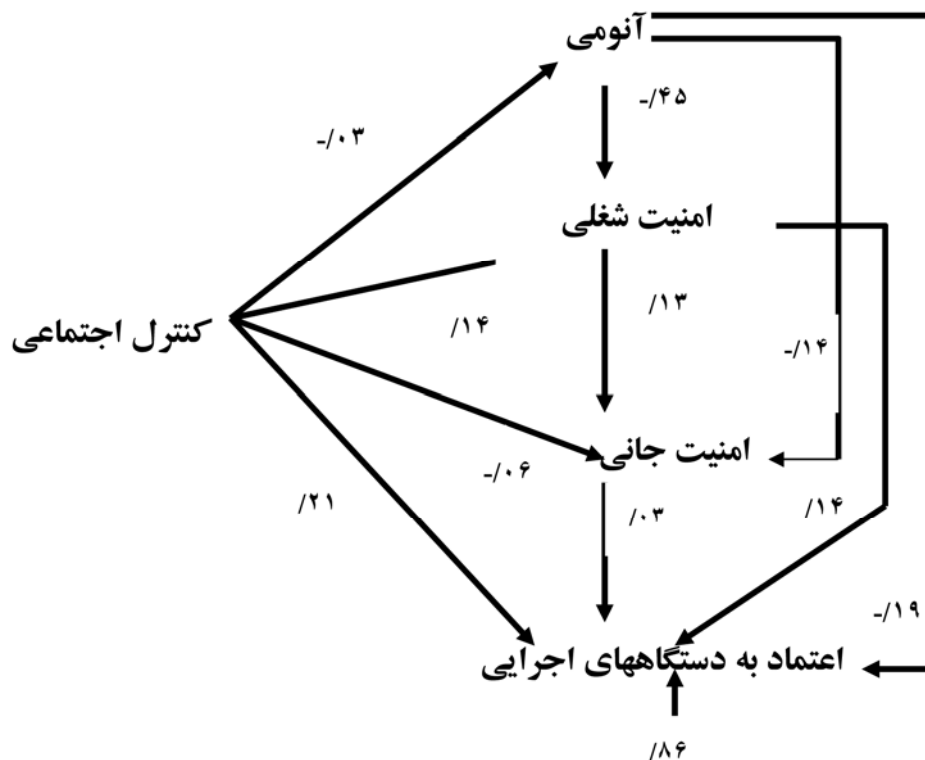
جدول شماره ۸- آماره های تحلیل رگرسیون چند متغیره اعتماد به دستگاه های اجرایی

متغیر	بتا	t	سطح معنی داری	ضریب همبستگی چند گانه	۳۶۲/
آنومی اجتماعی	-۱۶۲/	-۲/۹۵۶	۰/۰۰۳	ضریب تبیین	۱۳۱/
				ضریب تبیین تصحیح شده	۱۲۲/
کنترل اجتماعی	۲۱۳/	۴/۳۶۸	۰/۰۰۰	اشتباه معیار برآورد	۶/۶۲۹
				کمیت دوربین واتسون	۱/۹
امنیت شغلی	۱۴۶/	۲/۶۲۵	۰/۰۰۹	آنالیز واریانس	۱۴/۱۷
امنیت جانی	۱۰۳۲/	۱/۶۲۱	۰/۵۲۲	سطح معنی داری	۰/۰۰۰

۵-۲-۲- تحلیل مسیر

در مدل مسیر برای برآورد اثرات مستقیم، غیر مستقیم و اثرات کل متغیرهای مستقل بر میزان اعتماد به دستگاه‌های اجرایی، (شکل ساختاری شماره ۱) از نرم افزار Lisrel استفاده گردیده است.

تأثیر مستقیم آنومی اجتماعی بر متغیر وابسته به میزان ۱۹- (کاهنده) بوده است. متغیر یاد شده از طریق متغیرهای امنیت شغلی و امنیت جانی به میزان ۰۷- و در مجموع ۲۶- بر متغیر وابسته تأثیر گذار بوده است.

شکل ساختاری شماره ۱- برای بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

می‌توان نتیجه گرفت که هرچه اعتماد بالا باشد، آنومی اجتماعی کاهش می‌یابد.

تأثیر مستقیم کنترل اجتماعی بر متغیر وابسته به میزان ۲۱ درصد و معنی دار بوده است. به لحاظ نظری می‌توان گفت، کنترل اجتماعی متشکل از هنجارها و قوانین است. ضعیف شدن کنترل اجتماعی باعث بی‌اعتمادی و زوال سرمایه اجتماعی می‌شود و نتیجه آن افزایش آسیب‌های اجتماعی در جامعه است. بنابراین، زمانی که کنترل قوی است، احساس مسئولیت و اعتماد زیاد می‌شود و کجروی در جامعه کاهش می‌یابد. متغیر یاد شده (کنترل اجتماعی) از طریق متغیرهای امنیت شغلی، امنیت جانی و آنومی

متغیر مذکور به صورت غیر مستقیم از طریق متغیرهای امنیت شغلی و امنیت جانی تأثیر منفی بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی داشته است. به لحاظ نظری می‌توان گفت که آنومی موجب زوال سرمایه اجتماعی (اعتماد به دستگاه‌های اجرایی) می‌شود؛ زیرا اعتماد زمانی شکل می‌گیرد که هنجارها محکم باشند و افراد بتوانند رفتارهای یکدیگر پیش‌بینی کنند، از طرف دیگر در محیط‌های بدون اعتماد نیز سطح انسجام اجتماعی کاهش پیدا می‌کند. و لذا به نظر می‌رسد مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی باید به طور معکوس با آنومی رابطه داشته باشند و آنومی نیز رابطه مثبتی با ناامنی دارد. لذا

در تحلیل نهایی، متغیرهای مستقل مورد استفاده در پژوهش حاضر ۱۴ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین کرده‌اند. ۸۶ درصد بقیه مربوط به سایر متغیرها بوده است که در تحقیق حاضر به آن‌ها پرداخت نگردیده است. در بین متغیرهای مستقل مورد استفاده، تأثیر آنومی اجتماعی و کنترل اجتماعی بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی بیشتر از سایر متغیرها بوده است (جدول شماره ۹).

اجتماعی تأثیر معنی داری بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی نداشته است.

تأثیر مستقیم امنیت شغلی بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی به میزان ۱۴ درصد بوده است. متغیر مذکور از طریق متغیر امنیت جانی تأثیر معنی داری بر متغیر وابسته نداشته است.

تأثیر مستقیم امنیت جانی بر اعتماد به دستگاه‌های اجرایی به میزان ۳ درصد بوده است. متغیر یاد شده تأثیر معنی داری بر متغیر وابسته نداشته است.

جدول شماره ۹- بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر میزان اعتماد به دستگاه‌های اجرایی

اثرات تحلیل شده	اثرات تحلیل شده	عدم معنی داری	معنی داری	اثر کل	نوع اثر		متغیرهای مستقل
					اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	
۰/۸۶	۰/۱۴		*	-۰/۲۶	-۰/۰۷	-۰/۱۹	آنومی اجتماعی
			*	۰/۱۵	-	۰/۱۴	امنیت شغلی
		*		۰/۰۳	-	۰/۰۳	امنیت جانی
			*	۰/۲۴	۰/۰۳	۰/۲۱	کنترل اجتماعی

راحتی است. با این حال، به طور کلی مردم گرایش به اعتماد و اطمینان دارند. به مقتضای موضوع می‌توان گفت که بالا بودن اعتماد به دستگاه‌های اجرایی جایگاه ممتازی در توسعه شهری دارد. به صورت تلویحی می‌توان از نتایج تحقیقات روسی^۱ (۲۰۰۶)، اسمیت^۲ (۲۰۰۶) و لی^۳ (۲۰۰۶)

۶- نتیجه گیری

اعتماد انسان‌ها را قادر می‌سازد که همانند یک گروه با هم پیوند بخورند. اعتماد، تراکمی از تمامی رفتارهای مدیران است. چنانچه مدیران با کارکنان، رفتاری مهربانانه، صمیمی، بی‌ریا، آزاد و بی‌آلایش داشته باشند؛ اعتماد به وجود خواهد آمد. کسب اعتماد و اطمینان دیگران کار دشواری بوده و از دست دادن اعتماد کار

1. Rose
2. Smith
3. Lee

جمعی، همبستگی جمعی میان اعضای جامعه می‌شود. با گسترش اعتماد اجتماعی، قابلیت مدنی و ذهنی افراد نیز افزایش می‌یابد. نتیجه این وضعیت فائق شدن نیروهای همبستگی بر شرایط گسستگی اجتماعی است. در شرایط همبستگی اجتماعی افراد دچار ناامنی نمی‌شوند. همبستگی معنادار میان اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی (شغلی) نظریه‌ی وی را تأیید می‌کند. نتایج تحقیق حاضر نیز معناداری این رابطه را تأیید کرده است. پس این بخش از نتایج نظری یاد شده، قابل کاربرد در جامعه آماری مورد مطالعه است..

مطابق رهیافت تئوریک گیدنز (۱۳۸۰)، هر قدر امنیت شغلی در جامعه بیشتر باشد به همان اندازه اعتماد به دستگاه‌های اجرایی بیشتر می‌شود. همبستگی معنادار میان اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی (شغلی) فرضیه مورد نظر را تأیید کرده است. پس این بخش از تئوری گیدنز، قابل کاربرد در جامعه آماری مورد مطالعه است.

با مرور محتوای نظریه‌های مطرح شده در این پژوهش و همچنین نتایج تحقیقات پیشین انجام یافته توسط قدیمی (۱۳۸۴)، گروسی و میرزایی (۱۳۸۶)، کورسون اغلو (۲۰۰۹)، آمیترو و داگلا (۲۰۰۴)، بودارو و کان (۲۰۰۲) و فلکسون (۲۰۰۹)، این نتیجه کلان عاید می‌گردد که در برقراری اعتماد نهادی، عملکرد مطلوب سازمانهای اجرایی در خصوص موضوعات مختلف شرط اساسی است. بنابراین در پژوهش حاضر محققین ضمن کاربردی دانستن محتوای نظریات و نتایج تحقیقات یاد شده در جامعه آماری مورد مطالعه، پیشنهادات زیر را در

استنباط را کرد که عملکرد مطلوب دستگاههای اجرایی می‌تواند به توسعه و پویایی شهری منجر گردد. بنابراین در جهان پیچیده امروزی به جهت پدیدایی نیازهای خاص و تنوع آنها، نیاز به سازمانهای پاسخگو در حوزه‌های مختلف، ضروری است. با این حال تحقیق حاضر در صد این بوده است که برخی عوامل مؤثر بر اعتماد نهادی را شناسایی نماید. آنچه در پی می‌آید میزان کاربردی بودن سوابق نظری و تجربی مورد استفاده است:

مطابق رهیافت تئوریک اینگلهارت (۱۹۹۹)، حالت آنومی یا بیگانگی با اعتماد اجتماعی رابطه منفی دارد. نتایج نشان داد که رابطه معکوس بین متغیرها به تأیید رسیده است. بر این اساس می‌توان گفت که هر چه میزان احساس آنومی اجتماعی بین دانشجویان بالا باشد، به همان اندازه از میزان اعتماد به دستگاه‌های اجرایی نیز کاسته می‌شود، عکس آن نیز صادق است. نتایج تحقیق حاضر نیز معناداری این رابطه را تأیید می‌کند. پس این بخش از رهیافت تئوری مذکور، قابل کاربرد در جامعه آماری مورد مطالعه است.

مطابق رهیافت تئوریک هاردین و نای (۱۹۹۷)، هر قدر کنترل اجتماعی و نظارت در جامعه بیشتر باشد، به همان اندازه اعتماد به دستگاه‌های اجرایی بیشتر می‌شود. نتایج تحقیق حاضر نیز نشان داد که رابطه معنی داری بین متغیر مذکور با اعتماد به دستگاه‌های اجرایی وجود دارد. بنابراین، این بخش از نتایج نظری ایشان قابل کاربرد در جامعه آماری مورد مطالعه است.

بر اساس رهیافت تئوریک پاتنام (۱۹۹۳)، اعتماد پیوند میان افراد را تقویت می‌کند، در ضمن موجب ارتقاء

اعتماد افراد جامعه به آنها بود و این یعنی؛ اضمحلال جامعه، سازمانها و ...

راستای ارتقای سطح اعتماد به دستگاههای اجرایی مطرح کرده‌اند:

۷- محدودیت‌های تحقیق

اولین محدودیت تحقیق حاضر، رعایت احتیاط در تعمیم نتایج حاصله به سایر جوامع است؛ به عبارتی تحقیق حاضر در بین دانشجویان دانشگاه آزاد واحد تبریز نگاشته شده و به کل آن جامعه قابل تعمیم است؛ لذا افرادی که در حوزه اعتماد جوامع را می‌سنجد، می‌توانند از نتایج تحقیق یاد شده استفاده نمایند، اما در تعمیم دهی نتایج تحقیق به جامعه آماری خود بایستی معیارهای علمی را رعایت کنند. دومین محدودیت تحقیق حاضر، نارسایی مقیاس‌های موجود در حوزه اعتماد به دستگاههای اجرایی بود که با برآورد اعتبار و پایایی محدودیت ذکر شده در حد بالایی مرتفع گردید.

منابع

- ۱- آبرکرامی، نیکلاس و دیگران (۱۳۷۰)، فرهنگ جامعه‌شناسی، حسن پویان، چاپ دوم، تهران: چاپخش.
- ۲- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا (۱۳۸۰)، بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی شهرستان کاشان، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۷: صص ۳۱-۳.
- ۳- امیر کافی، مهدی (۱۳۷۵)، اعتماد اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی.

از آنجا که بخش عمده‌ای از اعتماد اجتماعی در فرایند تعامل روزمره افراد با سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف سیاسی، اداری، اقتصادی و ... شکل می‌گیرد. بنابراین تلاش سازمانهای اجرایی برای بهبود کارکرد خود می‌تواند به بالارفتن سطح اعتماد افراد به آنها بیانجامد. کاهش امنیت اجتماعی، تأثیر کاهنده‌ای بر اعتماد نهادی دارد. بنابراین سازمانهای متوکی امنیت شغلی و جانی می‌توانند با تأمین این نیاز اساسی افراد، زمینه ساز بروز اعتماد افراد به خود باشند.

با توجه به یافته‌های تحقیق، افزایش آنومی اجتماعی تأثیر کاهنده‌ای بر اعتماد نهادی دارد. یکی از علت‌های اساسی یک جامعه نابسامان، ضعف سازمانهای مستقر در آن به لحاظ سستی در انجام وظایف خوداست. بنابراین برای رفع آنومی اجتماعی در جامعه، توجه به اخلاقیات، ایجاد شرایط اجتماعی مستحکم و پایدار برای هنجارهای اجتماعی، توجه به آرزوهای انسان‌ها، توجه به ساختارهای فرهنگی جامعه و به تبع آن نیازها و ارزشهای اجتماعی و امکانات موجود در بستر هر قشر اجتماعی می‌تواند ناهنجاری‌های اجتماعی را کاهش داده و از این طریق بر بالارفتن اعتماد نهادی در جامعه کمک شایانی نماید.

نکته نهایی اینکه فلسفه وجودی سازمانهای اجرایی متعدد شهری، پدیدایی نیازهای مختلف افراد بوده است، بنابراین اگر نیازهای روحی- روانی و مادی افراد به توسط سازمانهای متولی این امر، مرتفع نشوند، نمی‌توان شاهد

- ۱۳- شیانی، ملیحه، و محمدی، محمد علی (۱۳۸۶)، تحلیل جامعه‌شناختی احساس آنومی اقتصادی در میان جوانان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۵، صص ۳۷-۱۱.
- ۱۴- عباس زاده، محمد (۱۳۸۳)، عوامل موثر بر شکل‌گیری اعتماد اجتماعی دانشجویان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۲۹۱-۲۶۷.
- ۱۵- قدیمی، مهدی (۱۳۸۶)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه‌های زنجان، پژوهشنامه علوم انسانی، بهار، شماره ۵۳، صص ۳۵۶-۳۲۵.
- ۱۶- کاشانی، محمد (۱۳۸۴)، نقش نهاد های آموزشی در برقراری نظارت و حفظ امنیت ملی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره ۱ جلد سوم، تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
- ۱۷- کلاهیچیان، محمود (۱۳۸۴)، راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره ۱ جلد اول، تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
- ۱۸- گروسی، سعید و میرزایی، جلال (۱۳۸۶)، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت) فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم: صص ۳۹-۲۵.
- ۱۹- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۰)، معنای مدرنیت، علی اصغر سعیدی، تهران: کویر.
- ۴- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولتها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۵- بیرو، آلن (۱۳۶۶)، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، چاپ اول، تهران: کیهان.
- ۶- تقوی، زینب (۱۳۸۷)، بررسی آسیب‌پذیری اجتماعی جوانان و عوامل موثر بر آن در قائم شهر، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره پنج، سال چهارم، صص ۷۶-۳۹.
- ۷- خوش‌فر، غلامرضا (۱۳۸۴)، بری مشارکت مردم در ایجاد و گسترش امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره ۱، جلد اول، تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
- ۸- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۷۸)، آنومی یا آشفتگی اجتماعی، تهران: سروش.
- ۹- رئیسی، جمال (۱۳۸۲)، جوانان و ناهنجاری‌های رفتاری، فصلنامه علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، شماره ۲۱.
- ۱۰- زتومکا، پیتر (۱۳۸۴)، اعتماد یک نظریه جامعه‌شناختی، فاطمه گلایی، تهران: ستوده.
- ۱۱- سراج زاده، حسین، و فیضی، ایرج (۱۳۸۶)، عوامل اجتماعی موثر بر مصرف تریاک و مشروبات الکلی در بین دانشجویان، نامه علوم اجتماعی، شماره ۳۱، صص ۱۰۲-۸۱.
- ۱۲- سلیمی، علی، و داوری، محمد (۱۳۸۰)، جامعه‌شناسی کجروی، جلد ۱، چاپ اول، تهران: نشر حوزه و دانشگاه.

- 29- Inglehart, R.(1999), Trust; Well- being and Democracy, In Warren Marke Democracy and Trust, Cambridge: Cambridge University Press: 88-120.
- 30- Johnston, L, D; Bachman, J,G; P, O M.(1993), Monitoring The Future Questionnaire Responses from The Nations High School Seniors 1991, Ann Arbor , MI: Institute for social reseach.
- 31- Kazemipur, A.(2006),social Trust, Ethnic Diversity, and Immigrants : Canada, university Alberta publication.
- 32- Kursunoglu, A.(2009), An investigation of organizational trust level of teachers according to some variables, Procedia Social and Behavioral Sciences, pp 915 – 920, www.Science direct.com.
- 33- Lee, E.(2006), A social resource model of political participation:Mass media use,social capital, and political participation (Dissertation), Cornel university.
- 34- Papanis, E. & Roumeliotu, M.(2007),can social Trust and participation be reinforced throuth education? Empirical data from Greese, Journal of Education and Human Development, Vol. 1, Issue 2.
- 35- Puffer, P.(2002), Durkheim did not say Normlessness : the concept of Anomic suicide for introductory sociology courses, southern Rural sociology, 24 (1), pp, 200-222.
- 36- Putnam, R.(1993), Mjaking Democracy work civic Traditional in Modern Italy, Princeton : Princeton University Press.
- ۲۰- گیدنز، آنتونی(۱۳۸۳)، تجدد و تشخیص، ناصر موققیان، تهران: نی.
- ۲۱- منصورفر، کریم(۱۳۸۲)، روش های آماری، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ۲۲- نور بخش، مرتضی(۱۳۸۱)، مفاهیم اساسی علوم اجتماعی، تهران: بهینه.
- 23- Ammeter, A.P & Douglas, C.(2004), A social relationship conceptualization of trust and accountability in organizations, Journal Human Resource Management Review: 47 – 65.
- 24- Batt, P J.(2008), Building social capital in network, Industrial Marketing Management 37: 487-491.
- 25- Celani, A. & Deutsch-Salamon, S.(2008),. In justice we trust: A model of the role of trust in the organization in applicant reactions to the selection process, Journal Human Resource Management Review: 63 – 76.
- 26- Erden, A.(2009), Predicting organizational trust level of school managers and teachers at elementary schools, Procedia Social and Behavioral Sciences: 2180–2190.
- 27- Flexon, J. L, Lurigio A.J.(2009), Exploring the dimensions of trust in the police among Chicago juveniles, Journal of Criminal Justice, Volume 37, Issue 2, pp 180-189
- 28- Hardian, R.(1997), Trust Worthines , Ethics 107(Octobre): 26-42.

- 37- Reid, S, T.(2000), Crime and Criminology, McGraw-Hill Higher Education, A Division of McGraw-Hill Companies.
- 38- Rose, T.M.(2006), Measuring civic engagement in Idaho Falls(Dissertation), Idaho state university.
- 39- Rubal, M& Voces, C.(2007), Confidence in Institutions and social Trust, Spain Santiago de compostela Galicia.
- 40- Siegel, L., J.(2003), Criminology, Wadsworth, A Division of Thomson learning Inc.
- 41- Smith, R.S.(2006), Discerning differences in social capital: The significance of interpersonal networks and neighborhood association structure of citizen participation(Dissertation), Indiana university.
- 42- Torgler, B.(2008), Trust in international organization, Australia, university of Technology.